

Bijlage 5 – Stephanie Kelton, *De mythe van de staatsschuld*.

Kelton laat niets aan duidelijkheid over: een staatskas kan niet vergeleken worden met wat een huishouden te besteden heeft. Waar het laatste vergeleken kan worden met een taart (op is op), vergelijkt ze de staatskas met een emmer die nog lang niet geheel gevuld is met water (geld). Dit idee over de staatskas geldt wel alleen voor een land dat “het monopolie heeft op de uitgifte van een fiduciaire valuta (fiatgeld). Het gaat dus alleen om onafhankelijke staten met een eigen munteenheid. Nederland is wat dit betreft niet soeverein, want de euro wordt niet door Nederland uitgegeven maar door de Europese Centrale Bank (ECB). Wil Nederland meer uitgeven dan er binnenkomt, dan moet ze lenen. De ECB echter kan gewoon meer water in de emmer gieten (overigens niet onbeperkt), of, desgewenst, er wat uitgieten. “Dat het overheidsbudget geen financiële beperking kent, betekent niet dat er geen reële grenzen zijn aan wat een overheid kan (en moet) doen.” (p17) Kelton bekijkt de wereld om haar heen vanuit haar positie in de VS; als ze het over een ‘overheid’ heeft dan gaat het om een soevereine overheid die zelf geld kan scheppen.

Illustratie 8. Boekhoudkundig evenwicht met drie sectoren

Er komen zes *mythes* aan bod:

- De overheid moet haar budget beheren zoals een gezin het huishoudgeld beheert.
- Tekorten zijn een bewijs van te hoge uitgaven.
- Tekorten komen op het bord van de volgende generatie terecht.
- Het idee dat tekorten schadelijk zijn omdat zij particuliere investeringen verdringen en lange termijn groei ondermijnen.
- Tekorten maken de VS afhankelijk van andere landen.
- Het recht op bepaalde uitkeringen zal ons op de lange termijn in een fiscale crisis storten.

“Een land dat zijn eigen niet-converteerbare (fiat)geld produceert en alleen in zijn eigen valuta leent, bezit monetaire soevereiniteit. [...] Zij kunnen hun geldscheppende vermogen inzetten voor beleid dat gericht is op de instandhouding van een economie met volledige werkgelegenheid”. (p35)

Een monetair-soevereine overheid kan over net zoveel geld beschikken als de grens mogelijk maakt die zegt dat het ten goede moet komen aan de welvaart van haar burgers. Dit kan ze doen door een getal op een computer te verhogen (door geld te ‘scheppen’). Hoewel Adam Smith de mogelijkheid van geldschepping al zag, wordt Warren Mosler (1949-...) als de geestelijk vader van de MMT (Modern Monetary Theory) gezien.

Volgens Mosler, een succesvolle belegger op Wall Street, die begreep hoe het geldstelsel werkte, zijn belastingen nodig “om vraag te creëren naar de valuta van de overheid. Voordat iemand belasting kan betalen, moet hij werken om valuta te verdienen.” (p41) Hij legde dit als volgt uit: hij wilde graag dat zijn kinderen regelmatig het gras zouden maaien en andere karweitjes in huis zouden doen. Hij bood hen voor elk karwei een visitekaartje. Dat zagen ze niet zitten. Toen zei hij dat hij elke maand dertig kaartjes wilde hebben, anders zouden ze bepaalde privileges kwijtraken: niet meer tv kijken, niet meer zwemmen in het zwembad, geen uitjes naar het centrum. Nu waren de kaartjes iets waard. Meteen gingen zijn kinderen aan de slag. “Hij bracht ze in een situatie waarin ze zijn ‘valuta’ moesten verdienen. [...] Belastingen bestaan om vraag te creëren voor de valuta van een overheid.” Een overheid “kan feitelijk waardeloos papier een bepaalde waarde meegeven door haar burgers op te dragen er belastingen of andere verplichtingen mee te betalen”. (p42/3)

Hoewel een overheid net zo veel geld kan uitgeven als zij maar wil, zijn er wel grenzen. Die grens vloeit voort uit de eis dat er werk verricht wordt.

De koning eiste vroeger goud, later geld, als belasting. Die belasting kon alleen betaald worden in de ‘koninklijke muntsoort’ (visitekaartje). De muntsoort was in omloop gekomen doordat de koning,

voor de diensten die hij vroeg, met de koninklijke (gouden) munt betaalde. Later lieten ook particulieren door het betalen met koninklijk geld voor zich werken zodat ook anderen de belasting konden betalen.

Maar als er geen werkkrachten meer voorradig waren liep ook de koning (de overheid) tegen een grens aan: de grens van de echte economie. Als die grens bereikt is, wordt arbeid duurder. Dit wordt doorberekend in de prijzen die ook duurder worden. Economen noemen dit 'inflatie'. De vrees van elke econoom, en de grens van elk soeverein land om geld te scheppen, is hyperinflatie, waarbij je op korte termijn veel minder waar krijgt voor dezelfde hoeveelheid geld: het geld wordt minder waard.

“MMT stelt een baangarantie voor: een non-discretionaire automatische stabilisator die zowel volledige werkgelegenheid als prijsstabiliteit bevordert. [...] Dit zou als volgt kunnen werken: de overheid komt met een loon- en arbeidsvoorwaardenpakket voor iedereen die werk zoekt, maar geen passende baan kan vinden in de economie.” (p84) De overheid betaalt een vast uurloon en heeft de mogelijkheid om het aantal banen in het programma te laten schommelen aan de hand van de behoefte aan werknemers. Als niemand een beroep doet op zo'n overheidsbaan, dan is er kennelijk een volledige werkgelegenheid.

“MMT ziet het zo: omdat de overheid de belastingen heft die mensen op zoek laat gaan naar een baan, moet zij er ook voor zorgen dat mensen te allen tijde de valuta kunnen verdienen om die belastingen mee te betalen.” (p85)

Stephanie Kelton stelt voor om de volledige werkgelegenheid te garanderen door een banenbank. Die kan gevuld worden met allerlei zinvolle werkzaamheden die de gemeenschap ten goede komen: van brandpreventie tot duurzame landbouw, gezondheidszorg of milieutaken. De banenbank zorgt niet alleen voor een volledige werkgelegenheid, maar werkt ook als een automatische piloot en stabilisator. Doordat er geen werkloosheid meer is blijft de zorg voor het stabiel blijven van de loonniveaus en de koopkracht over. Als de

economie afglijdt, vormt de baangarantie een functionaliteit “die ingaat tegen de intuïtieve impuls van beleidsmakers om zich tegen tekorten te verzetten. Zodra de economie haar koers weer heeft hervonden, nemen bedrijven weer mensen uit het baangarantie-programma aan. Deze werkenden verdwijnen dan vanzelf van de overheidsbegroting.” (p287)